

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження Сюй Міньї
«Формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя
музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки»
подане на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність дисертаційного дослідження. Комунікація є концептуальною основою освітнього процесу. Саме завдяки комунікації здійснюється ефективний особистісний, художньо-педагогічний, культуротворчий вплив педагога на учнів. Сучасна парадигма освіти ґрунтується на особистісно-орієнтованому підході, що визначає важливість комунікативних умінь в професійній діяльності педагога як таких, що забезпечують активну і продуктивну взаємодію між усіма учасниками художньо-освітнього процесу. Зростання інклюзивності та виклики, пов'язані з глобалізацією і соціокультурними трансформаціями зумовлюють актуалізацію проблеми формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва, адже вони забезпечують і творення музичного контенту, і пізнання світу через комунікацію з творами музичного мистецтва, і побудову взаємодії з іншими людьми, зокрема через сумісне досягнення художньо-образного змісту музичних творів.

Актуальність і своєчасність обраної теми дисертаційного дослідження загострюється обґрунтованими дисертанткою суперечностями, а саме: між соціальною необхідністю мистецького забезпечення освітньої практики і недостатнім рівнем науково-методологічної розробленості проблеми формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки; між високим рівнем професійних компетентностей учителів музичного мистецтва та неспроможністю передати їх учням, невмінням залучати дітей до творчої діяльності, установлювати з учнями психолого-педагогічний контакт на основі принципів взаєморозуміння та взаємоповаги; між сучасними вимогами до оновлення змісту й організації художньо-педагогічної діяльності та недостатністю пропозицій щодо обґрунтованих інновацій в означеній сфері.

Актуальність дисертаційного дослідження відповідає плану науково-дослідної роботи кафедри музичного мистецтва і хореографії Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського і реалізує наукову тему «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017).

У своїй роботі дисертантка актуалізує проблему формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва як відображення сучасних тенденцій підготовки професіонала мистецько-педагогічного профілю, що ґрунтуються на особистісно-зорієнтованому баченні організації освітнього процесу. Такий підхід передбачає не тільки оволодіння високим рівнем теоретичної та музично-виконавської підготовки, а й налаштування здобувачів вищої освіти на досягнення важливих загальнолюдських моральних цінностей і особистісний розвиток.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Оцінка наукового апарату роботи показала, що він визначений логічно і обґрунтовано, його елементи сформульовані коректно і узгоджені між собою. Відповідно до мети дослідження пропонується наукове розв'язання п'яти концептуальних завдань, які поєднуються теоретичне осмислення, методологічне обґрунтування та експериментальну перевірку розробленої методики, спрямованої на формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки. Високий рівень теоретичного дослідження об'єкту та предмету дисертації підтверджується опрацюванням 176 наукових джерел, з яких 34 іноземними мовами. На основі наукової рефлексії опанованої джерельної бази Сюй Міньї на високому професійному рівні розв'язала дослідницькі завдання, а саме: розкрила феноменологію та сутність художньо-комунікативних умінь у науково-педагогічній теорії; розробила компонентну структуру формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки; обґрунтувала методичне забезпечення формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки; визначила критеріальний апарат для діагностики сформованості художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва; експериментально перевірила ефективність розробленої методики формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки.

У першому розділі Сюй Міньї ретельно дослідила сутність і зміст феномену «художньо-комунікативні вміння майбутнього вчителя музичного мистецтва» і запропонувала власне його і трактування як поєднання низки складних фахових дій, які уможливають активне художнє спілкування учнів із творами музичного мистецтва (зокрема фортепіанного) у процесі міжособистісної взаємодії через обмін музичною інформацією, конкретними емоціями, ідеями на основі діалогічного спілкування під час сприйняття, розуміння, усвідомлення, осмислення, інтерпретації (художньої та виконавської) та адекватної оцінки задля власного творчого вираження, а також «формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва», яке трактовано як складний багатоаспектний процес, який дозволяє сформувати у здобувачів вищої освіти необхідні вміння налагоджувати стосунки між співрозмовниками. Крім того, дисертанткою слушно визначено компонентну структуру досліджуваного феномену, яка в своїй цілісності відображає основні атрибутивні характеристики художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва. До складових досліджуваного конструкту входять мотиваційно-організаційний, пізнавально-чуттєвий, діяльнісно-творчий та рефлексивно-оціночний компоненти.

Другий розділ рецензованої роботи присвячується обґрунтуванню методичного забезпечення формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки, в основу якої покладено ідеї системного, синергетичного, діяльнісного, культурологічного, аксіологічного, герменевтичного, середовищного методологічних підходів. На увагу заслуговує обґрунтування низки специфічних принципів (забезпечення можливості альтернативного вибору художньо-комунікативних стратегій поведінки; досягнення гармонії інтелектуального та

емоційного «фону» взаємодії у процесі мистецького спілкування; актуалізації діалектичної єдності етичного та естетичного начала в освоєнні студентами мистецтва; орієнтації на цінності «діалогу культур»; тотожності цілепокладання художньо-комунікативних дій викладача і студента; взаємодії базової та варіативної музичної освіти; креативності; творчої активності; емоційності) і побудованих на їхній основі педагогічних умов.

У третьому розділі дисертаційного дослідження здобувачка висвітлює критеріальний апарат дослідження і результати діагностики рівня сформованості художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва. Констатувальний етап експерименту показав переважання у респондентів репродуктивного (низького) і конструктивного (середнього) рівнів сформованості досліджуваного феномену. Формувальний експеримент і реалізація авторської методики забезпечила значні позитивні зміни щодо рівнів прояву художньо-комунікативних умінь в процесі фортепіанної підготовки. Безсумнівною є репрезентативність і значущість кількісних та якісних результатів дослідження. Одержані результати демонструють обґрунтованість викладених теоретичних позицій, ефективність розробленої методики і підтверджуються методом математичної статистики, що свідчить про високий рівень виконання поставлених в роботі наукових завдань.

Наукова новизна і практичне значення результатів дисертаційного дослідження. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснено цілісне дослідження формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки; розкрито сутність поняття «формування художньо-комунікативних умінь»; розроблено структуру досліджуваного феномену; розроблено й упроваджено методику формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки. Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у використанні методики формування художньо-комунікативних умінь в закладах вищої освіти для забезпечення потреб мистецько-педагогічної освіти та фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Зауваження до дисертації. Ураховуючи змістовність, теоретико-методичну обґрунтованість і безумовну якість дисертаційного дослідження, а також оцінюючи роботу Сьюї Міньї позитивно, вважаємо за необхідно вказати на певні редакційні неточності:

1. У підрозділі вступу дисертації «Практичне значення отриманих результатів дослідження» здобувачка вказує, що матеріали дослідження впроваджено в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Разом з тим в дисертації представлено документ, згідно з яким результати дослідження було впроваджено в освітній процес Університету Ушинського (довідка від 18 грудня 2023 року №3204/24);

2. У частині вступу, де відображені публікації дисертантки, Сьюї Міньї зазначає, що «основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлено у 6 публікаціях автора, з яких: 3 статті в наукових фахових виданнях України, 3 праці апробаційного характеру». Разом з тим у наведеному списку публікацій авторки вказано на 4 статті в наукових фахових виданнях України.

Стаття у співавторстві має вихідні дані та має бути вказана у вступі (Сюй Міньї, Ірина Левицька (2021). Механізми художньої комунікації в різних видах мистецтва. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 5 (109), 297-305. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/30.pdf> DOI 10.24139/2312-5993/2021.05/297-305).

Висновок: рецензована дисертаційна робота на тему «Формування художньо-комунікативних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки» є оригінальним, завершеним дослідженням, актуальним в сучасних умовах розвитку мистецької освіти. У роботі Сюй Міньї продемонструвала науково обґрунтовані результати, кваліфіковано виконала всі поставлені наукові завдання, показала володіння методологією наукових досліджень щодо продукування результатів високого рівня новизни і практичної значущості.

За змістом та отриманими результатами рецензована кваліфікаційна наукова праця відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженею Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка Сюй Міньї заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент:

Кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету музичної та
хореографічної освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Олена НОВСЬКА

